

Stagnelius- bladet

Stagneliusbladet nr 2/2009
Årg 12 2009:2 ISSN 1403-302X

Sällskapets ordförande Gunnila Rooth tackar föredragshållaren vid 2009 års årsmöte, KG Jan Gustafson.

**Välkommen till firandet av E J Stagnelii födelsedag den 14 oktober
med Sällskapet i Birgittakyrkan i Kalmar. Se inbjudan på sidan 14!**

Ordföranden har ordet

Hoppas att ni alla hängivna, tålmodiga och vänliga Stagnelius-medlemmar kan se tillbaka på en solig och ljusbringande sommar!

Från årsmötet den 2 maj i Gärdslösa församlingshem finner ni på annan plats i detta blad en kort resumé av det fängslande föredrag som professor K. G. Jan Gustafson underhöll oss med. Tag gärna del därav, ni som missade årsmötet!

Våra sommarprogram i Kalmars omtyckta trädgård, Krusenstiernska gården, ”drabbades” av såväl regn som lekfulla vindar med solglimtar och lätta små molndroppar! Junisammankomsten flyttades till Södra kapellet i den vackra kyrkogården, medan däremot augustiprogrammet kunde genomföras i ”Krusen” utomhus som planerat.

Det passade riktigt bra att samlas i Södra kapellet, där sångsolisten Hervor Gustafsson ”tog ton” tillsammans med organist Tore V. Nilsson. Hervor hade sammanställt ett personligt färgat urval av tonsatta dikter, med exempelvis Johan Janson Olstam som tonsättare till Endymion och Näcken. Vidare framförde Hervor Liljan, tonsatt (troligen 1935) av Martin Larsson.

Hervor valde att recitera Grymt verklighetens band mig trycka samt den mer sällan framförda dikten Maria, som börjar ”Med forskande blickar/ såg Kristus från himlen/ till jordgruset neder/ och sökte en tärna/ bland människors barn. --”. Det är alltid fint få lyssna till Tore V - vid orgeln eller pianot – och som nu denna behagliga kväll vid kapellets lilla orgel. Tore och Hervor gav oss exempel på psalmer, vars tonsättningar kan användas till en och annan dikt av Stagnelius, och framförde bl.a. Natt-tankar till de toner som beledsagar psalmen Den blomstertid nu kommer.

Kring Ölandsförfattaren Lennart Sjögren samlade sig i ”Krusen” den 12 augusti en stor skara

andäktiga åhörare för att lyssna till denne inkännande och lyhörde poets relation till Erik Johan. Mera därom finns på annan plats i bladet.

Födelsedagen den 14 oktober samlas vi i Birgittakyrkan/Ulvåsasalen tillsammans med våra medverkande gäster och vänner: Staffan Percy, Mats Dalborg och Björn Erlandsson, se utförligare inbjudan längre fram i bladet.

I år har det förunnats vårt Sällskap att få medverka i arrangemanget Sällskapsliv till sjöss (vilket meddelades i Bladet 2009:1). För tredje året i rad samlas flera hundra litteratörskare för att njuta av ett gediget temaprogram. Sju litterära sällskap deltar med poesi och prosa från gustaviansk tid och nästan ända fram till 2000-talet: E. Taube, C. M. Bellman, E. Beckman, H. Martinson, E. Wägner, E. J. Stagnelius och G. Fröding. För vårt Sällskap medverkar Margareta Melz, Mats Dalborg och Björn Erlandsson.

Fartyget Silja Galaxy avgår söndag 8 november kl. 19.30 från Stockholm Värtahamnen, angör Åbo en timme morgonen därpå mellan kl. 06.00-07.00 och återkommer till Värtahamnen måndag kväll 9 november kl. 18.15. Arrangemanget är ett samarbete mellan DELS, tidskriften Vi och OmniaResor i Västerås.

Välkommen ombord! För information och bokning: OmniaResor, tel. 021-12 90 90.

Anslutningsbuss från Kalmar kan anordnas om minst 25 personer deltagar. Kontaktperson i Kalmar:

Gunnila Rooth,
tel. 0480-865 53,
mobil 070-653 44 47.
e-post:
gunnilarooth@gmail.com

Gunnila Rooth

Kassören har ordet

Har du e-post?

E-post är ett enkelt och billigt sätt att förmedla information och frågor. Vi vill nu försöka få in e-postadresser från alla medlemmar som har en sådan. På så sätt kan vi i fortsättningen skicka ut information utan att lägga onödigt stora pengar på porto. Du som medlem kan få information snabbare och tätare. Vi kan också skicka ut handlingar inför årsmötet till dem som önskar det.

Har du en e-post ber vi dig att skicka ett meddelande till föreningens kassör maria.wiell@telia.com eller sekreterare anders.marell@klt.nu

Vi sammanställer sedan e-postadresserna i medlemsregistret så att vi har alla uppgifter samlade på ett ställe.

Detta innebär INTE att du som inte har någon e-post får mindre information!

Från plusgiro till bankgiro 444-7116

Sällskapet Erik Johan Stagnelii Vänner har fr o m den 15 september övergått till att använda sig av bankgiro, istället för tidigare plusgiro. Sällskapets nya bankgiro är 444-7116.

Medlemsavgifter liksom andra inbetalningar ska från och med nu göras till bankgiro. Sällskapets årskostnader minskar på detta sätt och administrationen vid ekonomiska transaktioner förenklas för kassören. Vi kommer också att använda oss av bankens tjänst e-bokföring.

Detta innebär ingen förändring för er som medlemmar, förutom att ni använder det nya bankgiro numret vid inbetalningar. Betalningar kan även i fortsättning ske via inbetalningstalong eller via Internet, beroende på vilket som är enklast för er.

Tack för din hjälp!

Maria Götesson Wiell

Maria Götesson Wiell är fil kand i journalistik och medieproduktion. Hon är diakon inom Svenska Missionskyrkan och har tidigare innehaft tjänst som nationell diakonisekreterare inom SMK samt som pastor i Ölands missionsförsamling. Maria Götesson Wiell invaldes vid årsmötet den 2 maj 2009 som ledamot och kassör i Sällskapets styrelse.

Nya stadgar för Sällskapet

Vid årsmötet i maj 2008 fastställdes nya stadgar för Sällskapet Erik Johan Stagnelii Vänner. Dessa bifogas som fristående bilaga till detta nummer av Stagneliusbladet.

Några tankar kring de stilistiska uttrycksmedlen hos E.J Stagnelius: Den oroväckande skalden behövs mer än någonsin!

Erik Johan Stagnelius känns till skillnad från de flesta av sina poetiska generationskollegor fortfarande brännande aktuell. Vad beror det på? Det är nog inte hans starkt tidsbundet genrecentrerade med blom- och färgepitet överlastade stil, som tilltalar vår tid utan snarare de pregnanta fåordsekvenserna, vilka var och en för sig

kan utgöra en romantitel och stå för en livsåskådning eller ett mantra för filosofisk reflektion. Tänk bara på de litterärt kända ”Kaos är granne med Gud” och ”ärans portar”! Dylika uttryck dyker överraskande ofta upp såsom guldkorn även i smått rutinmässigt hopsvarvade långa dikter. Andra tankeväckande uttryck är:

”vårt liv besälla”,
 ”smäktar i den tomma ödemarkens famn”,
 ”tusen barn av ängarna och våren”,
 ”förtroliga gravar”,
 ”ambrosiska suckar”,
 ”fängslad i kedjor av vallmo”,
 ”mitt fornliv blomstrar åter”,
 ”av flickor vimlar färden”,
 ”doftande skuggor”,
 ”vällustens ljuva, förtrollande kvalm”,
 ”vem räddar dig då”,

”var är din gudomliga maj”,
 ”magiskt sig förnyar det gamla kaos än”,
 ”papaverdoft nu andas”,
 ”njutningens fullhet är njutningens död”,
 ”ett töcken flyr”,
 ”ljumma värregn amma kvalets tårar”,
 ”livets himlasaft”,
 ”klappa och svid”,
 ”Pan har lossat Hades’ fångar”,
 ”vinrevomkransad, högtuppskörtad”,
 ”ångrens drägg” etc.

Dessa inspirerade och djupt originella formuleringar skulle förtjäna analyser i en egen bok.

Kanske är det dock hans överhetade känsloliv och hans ständiga existentiella brottning med tillvarons mysterier, som är mer väsentliga för oss än dikternas formfulländning? Stagnelius passar perfekt in på Lorcas uttrycksätt ”närmare blodet än bläcket”. Han kan visserligen suveränt

behärska bläckets bruk men han kan inte tygla sitt eget blod. Hans ambivalenta personlighet, som styrs inte blott av förmågan utan än mer av tvånget att såsom en kamikaze- och kaospilot begära allt av livets ljuvligt farliga möjligheter samtidigt som han har en närmast masochistisk drift och ett inre asketiskt tvång att försaka och förmena sig månget glädjeämne, som numera ses såsom tämligen oskyldigt.

Utifrån ett freudianskt perspektiv skulle man kunna säga, att både hans det och hans överjag är extremt starka. Hans förnuftiga jag mäktar inte med att finna en harmonisk balans och i hans poetiska resonemang ser man hans förtvivalade kamp i sorgesam självreflexiv medvetenhet. För den moderna nutidsmänniskan är det väl lättare att identifiera sig med Stagnelii obändiga hunger att fullt ut konsumera livet än med hans självdestruktiva längtan till förruttnelsen. Men vår tid människa är inte så fri, tolerant och självständig, som hon gärna vill tro. Hon styrs av många sentida nya normativiteter, som är svårare att genomsöka, eftersom de är adlade till självklarheter. Tvånget att vara s.k. fördomsfri och oberoende är blott två exempel. Kanske anar vi dunkelt eller undermedvetet det Modernas mystär, som sätter oss i ett liknande fast annorlunda skruvstäd än det skalden befann sig i. I vårt borne-

rade, förborgerligade välfärdssamhälle, som domineras av materialism och yttre attityd behövs den oroväckande skalden mer än någonsin.

Erik Johan Stagnelius är inte bara romantiker; han föregriper också mycket av modernismen, vilket också förtjänar en avhandling. Han är en impressionistisk, existentialistisk expressivist, som utstrålar weltschmerz, spleen och mjältsjuka. Men han är inte liksom en flänör eller dandy avslaget och livstrött distanserad utan agerar med sitt eget dyrbara liv som insats. För Stagnelius gäller inte bara fin de siècle utan fin de vie.

Leif Stille
(som tackar Gunnar Hellström och Eva Lissinger för kreativa uppslag)

Leif Stille är fil lic i praktisk filosofi, jur kand, teol lic i religionsfilosofi, fil mag i sociologi & fil kand i arkeologi. Hans senaste arbete vid Lunds universitet är avhandlingen i religionsfilosofi med titeln "Kvinnor, som vantrivs i det moderna. Feminismens ambivalenta kritik av universalistisk etik och politik".

Leif Stille invaldes vid årsmötet den 2 maj 2009 som ledamot i Sällskapets styrelse.

Stagnelius dikter kommenterade av författare, poeter och litteraturvetare: Ny bok som specialerbjudande till Stagnelii Vänner

I vår kommer en rykande färsk antologi där femton dikter/texter av Erik Johan Stagnelius är nedskrivna. En författare, poet eller litteraturvetare har sedan skrivit en personligt färgad kommentar till vardera text. Antologin är under produktion och beräknas komma i tryck de första dagarna i april. Först av alla kommer Stagnelii Vän-

ner att få möjlighet att köpa boken till ett ojämförligt förmånligt pris, 80 kronor per exemplar. I handeln beräknas boken kosta omkring 200 kronor.

I samband med utskicket av julskriften i december kommer ytterligare information och presentation av innehållet samt möjlighet att förhandsbeställa boken.

"Blott döende man döden övervunnit"

En Stagneliusfantasi av Ann-Marie Mathiassen

Bör, kan läsaren av denna fantasiroman betrakta innehållet som en pastisch? Romantiken, den romantiska filosofin, står på sin höjdpunkt under 1800-talets början och nog hjälper det läsaren, att ha en viss inblick i det intellektuella klimatet i Europa under den tid Erik Johan Stagnelius skrev sina dikter, dramer och sorgspel.

Som referensverk från vår tid är det ett stöd, att vid läsning av litteratur om och av Stagnelius, såväl som vid Ann-Marie MathiasSENS (AMM) "Stagneliusfantasi", ha tillgång till Göran Häggs "I Världsfurstens harem" (2007) och boken om Erik Johan Stagnelius av Jan Olov Ullén (2003). Inte heller är det fel att ha snuddat vid Ruth Halldéns essäer i "Vid romanens fötter" (1997) samt Gunnar Hardings texturval och presentation av de engelska författarna Percy B Shelley, Lord Byron och John Keats i "En katedral av färgat glas" (1997).

Såväl Shelley som Keats kan, enligt Göran Hägg, påminna om Stagnelius, som också lär ha dyrkat August W Schlegel (professor i Bonn med inriktning på indiska språkstudier) samt inspirerats av filosofen Friedrich W Schelling.

AMM, fil dr i portugisisk litteratur, med stort intresse för romantiken i europeisk litteratur samt allmän historia, är född och upp vuxen i Sverige (Vimmerby) och bosatt i Oslo sedan flera decennier – något att ha i åtanke vad gäller språkbruket och språkbehandlingen. Kan nämnas att AMM har skrivit en del vetenskapliga artiklar och 2008 gav ut "Jag Thomas, livsbejakaren. Fantiserande och fakta omkring Thomas Thorild".

AMM för, i sin fantasiroman, in en underrubrik till bokens titel, i sig själv en förklaring: "Men kanske kunde ändå det att jag

nämnde honom vid namn i dödsögonblicket och skänkte honom min kärlek förlösa honom, ge honom biljetten till hans förlovade land, få porten dit att öppnas för honom."

Ett förtydligande till berättelsen och till de associationsbanor som möter läsaren markerar AMM med ett citat strax innan Stagneliusfantasin tar sin början: "I dödens port minnets värld nu vaknar, blandar sig dock raskt med syner ifrån nya världar och från flydda tider."

Vid första mötet med texterna upplevs språket och satsbildningen som mindre följsamt. En läsare som tålmodigt använder sig av tidsandans läsglasögon och med dessa ser på de upplevelser och händelser Erik Johan ställs inför samt är lyhörd för idén innehållet i hans fantasivärld, finner och bör kunna ta till sig fantasiromanens poäng.

Vad vi finner som en röd tråd genom hela berättelsen är "den där skuggan som följde honom hela tiden". Stagnelius, född på Öland och i Gärdslösa prästgård, "drabbas" oupphörligen under sin korta levnad, var han än befinner sig, ute i naturen, i kyrkan eller vid sitt skrivbord, av "den långa skuggan".

På besök i Kalmar, i biskopsgården hos den omtyckte och öppenhjärtige biskopen Wallenstråle, vill Erik Johan så gärna få diskutera vad "den där skuggan kunde vara eller betyda" – men det blir just inte något tillfälle. Han vill försöka förstå sitt febrila sökande och sin längtan "efter något, han visste inte vad." Han krånglade med bröderna, kände aggression och samtidigt dragning till prästgårdens pigor och flickor han mötte, han blev häftig i rörelserna och fick något vilt i blicken.

Alltmer kom Erik Johan att vända sig till böckerna, som det fanns rikligt av i

prästgårdens bibliotek. Detta glädde pappa kyrkoherden, sedermera biskop, som inte ansåg det nödvändigt att sätta sonen i skolan. Så kommer en kort studietid i Lund och därefter flyttar Erik Johan till Uppsala. Stockholm blir sedan hans bofasta ort med oregelbundna besök i Kalmar, hemma hos familjen i biskopsgården och prebendebostaden i Dörby.

AMM för i sin berättelse in diktat och låter inte oväntat Erik Johan i sin kammare "framkalla bilden av den ljusomstrålade Amanda" och omkring skrivbordet ligger den långa skuggan i en stor ring. Det är också med skuggan, som ledsagare genom folkrika kvarter i Konstantinopel, vi får vara med om denna Erik Johans "andra livsresa" och berättelsen är tydlig: "Det som skrämde honom litet grand med de här extraupplevelserna var den synlige arrangören av dem: skuggan."

I Erik Johans dragning mot en mer odogmatisk kristendom och i böjelsen för det mysteriösa låter AMM skuggan bli till ett orosmoment. Med inslag av fakta i tid och rum väver AMM in de teologiska spörsmålen och skisserar sina fantasibilder kring Erik Johans sökande efter "sitt kommande ljusrike". Det "överskuggande" för Erik Johan är hela tiden skuggan, skuggan som än beledsagar honom, än inger honom fruktan av att "bli kvarhållen i ett evigt jordiskt kretslopp, att bli nekad att få uppleva den fullkomliga kärleksnjutningen i ljusriket".

AAM tar fasta på dikterna om Amanda och Anima, fångar också upp de många teman som kan skönjas i dikterna; "inventerar" Erik Johans tankar kring gnosticisomens dualism och kristendomen, hans jag-är-upplevelser och

bilderna från ett ursprungligt paradiset som så påträngande framträder inför honom. Författaren ger en fantasirik tolkning av det pärlband av extatiska upplevelser som Erik Johan omgärdas av och låter honom utveckla Schellings identitetslära. Hon viker inte för att sätta sig in i och lyssna till alla de motsatta tankar och känslor som splittrar Erik Johan, som inget högre önskar än att kunna finna balans i tillvaron. AMM för fram bland annat dramat Martyrerna, med vilket Erik Johan kämpade för att framställa en kristen trosvisshet: "Det gällde hans berömmelse som låtit vänta på sig så länge, och som detta kristna drama skulle bringa honom".

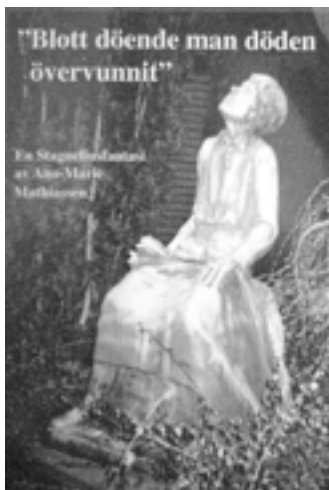
Det blir särskilt intressant när AMM

mot slutet för fram sorge-spelet Riddartornet i vilket Erik Johan brottas med grymhetsbehov, och citerar honom: "Ve dig, siren, som med mig tillintetgjorde / Som med ett skeppsbrott lyktade min färd."

Hur går det med AMM:s skyddsling när han nalkas sitt uppbrott efter diktandet om Thorsten fiskares äventyr, om Endymion, om Näcken? Blir skuggans ansikte synligt för honom? Slutet avslöjas inte här, inte mer än att musiken blir ett inslag

under den (sista?) vandring på Skeppsbron som skuggan tar honom med på. Erik Johan såg ut över Strömmen med undran varifrån musiken kom: "Han hade först bara sett en ädelstensfiol med silversträngar, som liksom av sig själv trolade fram de smekande tonerna."

Ann-Marie Mathiassen målar upp ett fantasifullt karaktärsdrag hos Stagnelius: han låter sin skugga bli en följeslagare som gäckar honom i de mest känsloladdade stunder. Skuggan blir en del av den dualism som är

ett centralt tema hos Stagnelius. Det är troligt att författaren i sitt inläggande av Stagnelius uppmärksammar och vill komma åt de tankegångar som uppträder såväl hos Stagnelius som hos henne själv. Och visst kan det vara berättigat att i en fantasiroman dra i de trådar som en sammansatt väv består av, och likna den vid en sammansatt, men ”genialisk” personlighet.

Ölandsförfattaren Lennart Sjögren (som Mathiassen kanske inte är så bekant med) belyser på sitt mycket träffande sätt, i essän ”Världsäggets högblåa skal” (1993) just det där ”sammansatta” hos Stagnelius, med följande

*Boken kan från och med vecka 40 köpas via internet http://www.blz.z.se/shop/prod_show.php?art_no=6654
Pris SEK 195.00 (Priset inkl moms.) Fraktaavg tillkommer. Efterskott. Faktura medföljer boken.*

Lennart Sjögren talade om Stagnelius

När Sällskapet Erik Johan Stagnelii Vänner kallade samman till sin sedvanliga sommarsammankomst, skedde det i Krusenstiernska gården i Kalmar. Inbjuden talare var Lennart Sjögren, den högt uppburne lyrikern och målaren, som för kvällen lämnat sin nordländska Parnass.

Sjögren bekände sig till ”nästan ett helt livs mer eller mindre återkommande läsning av Stagnelius”. Redan i folkskolan läste han dikten ”Dialog. Ängeln och själen” ur ”Liljorna i Saron”, utgiven under skaldens livstid, den dikt som var både utgångspunkt och slutpunkt i hans framförande:

- Det var den tid då klassisk poesi ännu lästes i folkskolan, förklarade han det för dagens svenskar överraskande och avancerade litteraturvalet i barnaårens undervisning.

Han talade utifrån en text som under hösten kommer att publiceras i en samlingsvolym

ord, då Lennart Sjögren märker: ”...hur svårt det är att säga något entydigt, de många förgreningarna i hans poesi gör att hans samlade författarskap blir till något av en trädkrona, där både det snabba solglittret och ett flerförgrenat skuggsystem får plats”.

Ann-Marie Mathiassen spinner vidare på den väv där inslag fattas i väven. Trådar läggs till trådar, vilket ger mönstret – och Stagnelii liv – dess schatteringar av mörker och ljus, av ondska och godhet.

Gunnila Rooth, september 2009

som behandlar olika dikter av Stagnelius.

Lennart Sjögren talade också om Stagnelii patriarkala samtid, om Jonas Love Almqvist, om ”eoniska paradiset – eonernas konung”, om ”Världsfurstens palats där Anima är fången” och – inte minst – om ”Världsägget”. Sjögren framhöll ”det oerhört sinnliga” och påtalade det målade och naiva språket hos Stagnelius. En intressant parallell drog han när han menade att vi bör bekanta oss med Hieronymus Bosch (1450-1516) och dennes glödande färger, en glöd som återfinns i det överbelastade, färgsprakande språket hos Stagnelius.

Hans val av dikt gav tillfälle till insiktsfulla kommentarer kring den dualism mellan det materiella band och själens trängtan till de högre sfärerna, som är så karakteristiskt för denna poet. Om det finns paralleller som kan dras mellan talarens egen diktning och den stagnelianska, uttalades inte, men en och annan åhörare gjorde säkert kopplingen.

Anders Marell

Lennart Sjögren, rikskänd lyriker från Haget söder om Byxelkrok, talade i Krusenstiernska trädgården om "Världsegget", en aspekt av Stagnelius' diktning.

Tegnér's "Flyttfåglaerna" och Stagnelius'

En ung flicka, gymnasist i Stockholm, formulerade 1953 i en uppsats sina tankar kring flyttfågel-motivet. Eftersom Lennart Sjögren i sitt föredrag i "Krusenstiernska" nämnde flyttfågel-motivet hos Stagnelius erinrade jag mig ha liggande bland mina "Stagneliuspapper" en liten kort uppsats, som det kan passa att få presentera. Med uppsatskrivarens tillåtelse återges den här, in extenso.

I nästa års utgåva nr 1 av Bladet hoppas vi kunna återge den för 2009 års till Stagneliuspriset utsedda uppsatsen av en gymnasist på Stagneliuskolan i Kalmar. // *Gunnilla Rooth*

Tre av Nordens största skaldar har besjungit flyttfåglar och deras väg högt över människornas futtiga värld, deras oro och längtan. Två av diktarna, Tegnér och Runeberg, var båda högt uppsatta män, som i sin höga sociala och konstnärliga ställning kanske kunde liknas vid fria och stolta fåglar. Men flyttfåglaerna bär också på en ständigt oro och längtan bort. Kanske är det det, som fick den olycklige Stagnelius att besjunga det liv, som delvis är likt hans eget.

Namnen Esaias Tegnér och Erik Johan Stagnelius klingar så olika för oss som inte känner dem själva, bara deras diktning. Men deras verk skulle säkert inte kunna vara så olika, om inte skalderna själva varit det. Tegnér var akademiledamot, professor och biskop. Han hade hustru och barn och ett stiligt yttre, som gjorde att kvinnorna genast förälskade sig i honom. Stagnelius var liten och ful, utan högre utbildning och med en enkel expeditionstjänst. Han var sjuklig, ensam och längtade efter en Amanda. Men båda skalderna har i två mycket vackra dikter använt samma motiv.

Tegnér's "Flyttfåglaerna" är skriven på ett fyraradigt, parvis rimmat versmått. Dikten beskriver flyttfåglaernas hela cirkel året runt. I diktens inledningsstrof befinner sig fåglarna vid Nilen där det börjar bli för hett, och fåglarna samlas, gripna av "längtan till fädernejorden". Under glädjeropen "Mot Norden"

ger de sig i väg norrut, högt över "grönskande jorden, det blånande hav". Men vistelsen i Norden blir inte så lång. Snart kommer vintern och då måste de åter flyga söderut, "där vila de ut från den luftiga färden, där längta de åter till nordliga världen". I Tegnér's dikt talar fåglarna själva. Det är dem man följer, inte skaldens tankar. Men diktaren Tegnér talar genom liknelsen. Lika fria som fåglarna är i förhållande till människorna på jorden, lika fri står diktaren. Schellings filosofi om den suveräne skalden kommer här till uttryck, blandad med den oro, som finns hos alla.

I Stagnelius' dikt talar författaren själv. Han beskriver endast fåglarnas uppbrott från "Gauthiods strand" och "de skandiske skär". Man får inte veta var de hamnar efter flykten från norr, endast vart de längtar. Liknelsen med människans tvekan och oro är här starkare än i Tegnér's dikt. Dikten är inte helt en beskrivning över de fria fåglarna, en skildring av människans ständiga fråga: Varthän? Versraderna i Stagnelius' dikt är hälften så långa som Tegnér's. Det medför att rimmen blir tätare och rytmen snabbare. Det blir en oro i dikten, inte bara genom innehållet, utan även genom versmåttet.

Tegnér's flyttfåglar är stolta och befriade. De "fara fria med himmelens skyar". Det är en stor dikt skriven av en stor skald.

Den innehåller romantiska drag likaväl som Stagnelius' dikt, och motivet är detsamma. Men frågan är om vi inte kan känna starkare med Stagnelius. Hans dikt är inte bara en dikt om fåglar och skaldar. Diktens slutord är tröstteord till varje läsare, ord uttalade av en man, som hoppades så mycket på att:

*”Det ler bortom haven
mot fågeln en strand.
På hinsidan graven
är även ett land,
förgyllt av den eviga morgonens brand.”*

Årsmöte i Gärdslösa den 2 maj med professor K G Jan: Händelser i Sverige och Europa samtida med Erik Johan Stagnelius

Sällskapet Erik Johan Stagnelii Vänner firade årsmöte lördagen den 2 maj i Gärdslösa församlingshem. Kvällens föredragshållare var professor emeritus K.G. Jan Gustafson, Kalmar.

Med sin skarpa känsla för och kunskap i vår historia gav K. G. Jan en bild av händelser och kulturmönster, samtida med Stagnelius, såväl ute i Europa, som icke minst här hemma i vår svenska bygd och på Öland. Hungerkravaller 1798, Skåneupproret 1811, Sverige som ryssvänligt 1812, Sverige som förlorar sin stormaktsställning 1815. Mentaliteten bland landsbygdens folk, ”potatisfolket” med sparsamhet, aktsamhet. Den levande lågans och hästskjutsens tid, fromhetslivet - det långsamma, tröga livet. Det fanns en dagvärld, en nattvärld, man ”kurade skymning” med högläsning vid ljusstopets sken - Erik Johan själv var en nattens diktare.

För K G Jan är kyrkan, prästgården en ”äkta

plats”, en plats där Erik Johan kom att, alldeles särskilt, finna minnet, meningen, myten i det bibliotek fadern hade i prästgården. En prästgård har stor betydelse för kyrkan. ”Avskaffar” man en prästgård, då ”avskaffar” man det ”gömställe” (hebr. genitza) med böcker i vilka Guds namn nämns.

I detta lade K. G. Jan också in en (synnerligen aktuell!) tankeställare: ”Vad är en prästgård utan en prästfru? Avskaffar man en prästgård, då ’avskaffar’ man även äktenskapet”. Som avslutning hänvisade K. G. Jan till Psaltaren 139:9-12 genom att recitera dikten ”Vän! I förödelsens stund”. Psaltarpsalmens tre sista rader, där vi kan ”höra” Erik Johan, lyder: ”...så är inte mörkret mörkt för dig, natten är ljus som dagen, själva mörkret är ljus.” Applåderna blev många och varma för professor Gustafson denna kväll.

Gunnilla Rooth

Erik Johans födelsehem bevaras som kulturarv genom ideellt arbete

Föreningen Gärdslösa prästgård kunde tidigare i år köpa in Gärdslösa prästgård från Norra Ölands kyrkliga samfällighet. Sommarsäsongen har varit intensiv och tack vare givmilda personer från många olika håll har prästgården kunnat möbleras utan kostnad. Möbler, tavlor, textilier, porslin och mycket mera har kommit föreningen till del och prästgården har fått en tidsenlig interiör.

Aktiviteterna i prästgården inleddes med Öppet hus den 2 maj och sedan dess har det varit full aktivitet. Alltsammans bygger på ideellt arbete och målet är att prästgården skall bli ett levande kulturarvscentrum till glädje för bygden, men också för gäster från när och fjärran.

I prästgården finns ett antal rum som står till förfogande för "Bo på prästgård" som innebär övernattnig med frukost. I juli månad kom denna verksamhet igång och det har spridit sig från mun till mun vilken trevlig miljö som prästgården är.

Här finns även ett antikvariat med ett stort och blandat utbud av litteratur. Merparten är skänkta böcker vilket innebär att hela intäkten kommer föreningen till del. I antikvariatet har även sålts böcker för Sällskapet Stagnelii Väners räkning i stor omfattning. Det har varit ett sätt för människor att stifta bekantskap med skalden och vid guidningar för besökare från skilda håll är det naturligtvis en självklarhet att berätta om Erik Johan Stagnelius och hans familj.

Under sommaren har det varit sex kulturaftnar i prästgården, tre konserter och tre före-

läsningar. Samtliga tillfällen har varit mycket välbesökta och snabbt har Gärdslösa prästgård blivit känd för ett högklassigt kulturutbud. Bland annat har styrelseledamoten i Sällskapet Gudrun Selberg från Dals-Långed medverkat med en föreläsning om olika teman i Stagnelii diktning. Litteraturprofessor Ola Holmgren från Stockholm medverkade med en föreläsning om Erik Johan Stagnelius och Ivar-Lo Johansson där han på ett intressant sätt kunde berätta om hur de båda författarna tangerade varandra.

Förutom "Bo på prästgård", kulturarrangemang och antikvariatet är medlemsvärning en viktig del av finansieringen av prästgårdens drift. Medlemsavgift i föreningen är 100 kronor och vid dags dato har föreningen omkring 300 medlemmar.

I samband med årets Skördefest, den 25-27 september, var det liv och rörelse i prästgården med Ölandsbokens Dag under lördagen som huvudattraktion. Det hela förstärktes givetvis av att Gärdslösa utsågs till "Årets Socken 2009" på Öland, en utnämning där "räddandet" av prästgården inte spelade en obetydlig roll.

Ordförande i Föreningen Gärdslösa Prästgård är Lillebill Gråhs, Störlinge och i styrelsen återfinns även bland andra Göran Hägg och Gunnila Rooth. För kontakt med föreningen hänvisas till telefon 0485-56 00 15 el 0706-06 50 28.

Se även hemsidan

www.gardslosapraestgard.se

I antikvariatet är hyllorna fyllda av ett brett utbud av äldre och nyare litteratur, bland annat en stor samling Ölandslitteratur som är till salu.

Kommande aktiviteter i Sällskapet Erik Johan Stagnelii Vänner

**Firande av Erik Johan Stagnelii födelsedag den 14 oktober:
Konsert med Staffan Percy, Mats Dalborg och Björn Erlandsson**

Årets födelsedagsfirande hålls i Ulvåsasalen i Birgittakyrkan i Kalmar den 14 oktober kl 19.15. För den som är intresserad inbjuder församlingen till vardagsmessa kl 18.30. Mässan hålls denna kväll av Mats Dalborg.

Firandet inleds med en konsert med Staffan Percy, sång och gitarr, Mats Dalborg, silverflöjt och Björn Erlandsson, piano. Därefter blir det samkväm med en måltid bestående av sallad, bröd, dryck + dessertost. Vin finns att köpa till självkostnadspris. Kostnaden för måltiden är 90 kronor. Den som önskar en liten flaska vin betalar ytterligare 25 kronor. Anmälan till Britta Berggren tel 0480-41 10 05 senast den 8 oktober.

8-9 november 2009

”Sällskapsliv till sjöss”. Se mer information på sid 2.

December 2009

Utskick av årets julskrift samt inbetalningskort för medlemsavgift för 2010. I samband med julbrevet kommer även ytterligare information om årsmötet den 8 maj på Svenska Akademin i Stockholm samt erbjudande och information om kommande Stagnelius-antologi.

24 februari 2010

Erik Johans samlade dikter i original förevisas på Kalmar stadsbibliotek klockan 18.30 för Sällskapetets medlemmar.

8 maj 2010

Årsmöte med Sällskapet Erik Johan Stagnelii Vänner. Plats: Svenska Akademin lokaler i Stockholm. Medverkande: Margareta Melz och Björn Erlandsson. Årsmötesförhandlingar och måltid. Gemensam bussresa kan ordnas från Öland/Kalmar om tillräckligt intresse finns.

Erik Johan Stagnelius på tyska

Det är ett faktum, att huvuddelen av Erik Johan Stagnelii litterära verk översattes till tyska, i själva verket inom bara några få decennier efter hans död. En överblick över vad av skaldens verk som utgivits på främmande språk förebereds inom Sällskapet, och därför nämner vi här bara utgåvan av hans samlade verk på tyska.

De "Gesammelte Werke", som utgavs 1851 i översättning av K. L. Kannegießer, innehåller

inte allt som finns med i Lorenzo Hammar-skölds utgåvor: ett och annat av central karaktär saknas. Men "Näcken" finns med och vi återger den tyska översättningen här, och för jämförelsens skull även det svenska originalet. För full förståelse av den tyska syntaxen krävs viss insikt i kasussystemet, framför allt genitiven.

Att märka är att silverbäcken på tyska har blivit en silvergöl, en silvertjärn, vilket kanske är en ovan hemvist för en svensk Näck.

Näcken

*Kvällens guldmoln fästet kransa,
Älvorna på ängen dansa,
Och den bladbekrönta Näcken
Gigan rör i silverbäcken.*

*Liten pilt bland strandens pilar
I violens ånga vilar,
Klangen hörs från källans vatten,
Ropar i den stilla natten:*

*"Arma gubbe, varför spela?
Kan det smärtorna fördela?
Fritt du skog och mark må liva,
Skall Guds barn dock aldrig bliva!*

*Paradisets människensätter,
Edens blomsterkrönta slätter,
Ljusets änglar i det höga,
Aldrig skådar dem ditt öga."*

*Tårar gubbens anlet skölja,
Ned han dyker i sin bölja.
Gigan tystnar. Aldrig Näcken
Spelar mer i silverbäcken.*

Der Nix

*Abends goldne Wolken schweben,
Elfen auf dem Anger weben;
Nix, der schilfbekränzte, bleiche,
Streicht die Geig' im Silberteiche.*

*Geht ein Knab' in selber Stunde,
An dem Strand im Veilchengrunde,
Hört der Geige hell Gegelle,
Ruft sofort nach jener Stelle:*

*"Armer Alter, willst nicht schweigen?
Wirst doch nicht dein Leid vergeigen!
Hain und Feld freut dein sich immer,
Gottes Kind doch wirst du nimmer.*

*Mondscheinsnacht im Paradieste,
Edens holdbeblümte Wiese,
Engel dort in Lichtes Auen,
Wird dein Auge nimmer schauen."*

*Und des Greises Thränen quellen,
Nieder taucht er in die Wellen.
Geige schweigt. Nie streicht der bleiche*

Nix sie mehr im Silberteiche.

Sällskapet Erik Johan Stagnelii vänner

Sällskapet bildades den 7 maj 1987. Sällskapets syfte är att vårda minnet av skalden Erik Johan Stagnelius, att årligen högtidlighålla skaldens födelsedag den 14 oktober, att verka för fördjupad förståelse för och kunskap om skaldens liv samt stimulera intresset för och stödja forskning kring skaldens verk.

Medlem för 2010 blir man genom att sätta in 200 kronor (familjemedlem 50 kronor) på bankgiro 444-7116. Glöm inte att ange namn, postadress och, om Du har en sådan e-postadress.

Manuskript till Stagneliusbladet sänds till sekreteraren Anders Marell (se nedan), helst elektroniskt per e-post. Välkomna med synpunkter och texter kring vår skald, vårt sällskap och vårt medlemsblad!

Styrelsen består under innevarande verksamhetsår av Gunnila Rooth, Kalmar (ordförande), Arne Günther, Kalmar (vice ordf.), Anders Marell, Störlinge (sekreterare), Maria Götesson Wiell, Algutsrum (kassör), Britta Berggren, Kalmar, Leif Stille, Kalmar, Karin Lönnqvist, Kalmar.

Ersättare i styrelsen: Gabriella Thorbert, Kalmar, Hjärdís Jansson, Stora Rör, Jan Olov Ullén, Stockholm, Niklas Rådström, Saltsjö-Duvnäs, Ann-Cathrin Roubert, Köpingsvik, Bo Lindell, Löttorp, och Gudrun Selberg, Dals-Långed.

Ordföranden

Gunnila Rooth
Bisterfeldsvägen 4, 392 47 Kalmar
Tel: 0480-86553, mobil 070 653 44 47.
E-post: gunnilar.rooth@gmail.com.

Sekreteraren

Anders Marell
Störlinge 14, 387 93 Borgholm.
Tel: 0485-56 41 46
Mobil: 070 55 33 594
E-post: anders.marell@klt.nu

Kassören

Maria Götesson Wiell
Törnbovängsvägen 9,
386 90 Färjestaden.
Tel: 0485-40407.
Mobil: 0708-17 27 28
E-post: maria.wiell@telia.com

Sällskapet på Internet: **www.stagnelius.se**